

ERHVERVSJURA

Vi skal komme efter dem

Når lovene strammes, er det vigtigt, at vi sikrer os mod justitsmord og lynjustits.

LARS BO LANGSTED
professor, Juridisk Institut,
Aalborg Universitet

JO MERE VI som samfund ønsker at beskytte os mod terrorister, voldsmænd, ungdomsforbrydere, miljøsyndere, fartgale bilister, uansvarlige voksne og farlige børn, jo mere drakoniske regler laver vi. Vi skal have strengere straffe, vi skal have hemmelige domstole, vi skal have administrative bødeforlæg, vi skal have sænket den kriminelle lavalder, vi skal i det hele taget komme efter dem, skal vi. Ganske vist har det meste været prøvet før – enten herhjemme eller i udlandet, og ingen erfaringer tyder – groft sagt – på, at det hjælper, men det gør ikke noget. Vi skal nemlig vise, at vi ikke accepterer afvigelser.

Det er naturligvis en lettere karikeret beskrivelse af den retlige udvikling herhjemme de seneste 10-15 år, med særlig acceleration siden 11. september 2001, men desværre kun "lettere" karikeret. I en sådan atmosfære, der til tider kan gribe os alle, af, at vi skal forsvare os mod "de andre" – altså alle de kriminelle, farlige og uansvarlige, er der mere end nogensinde behov for, at vi samtidig tænker: Hvordan laver vi reglerne, så vi sikrer os mod justitsmord, mod lynjustits i den negative form, mod lynhurtig, ureflekteret fordømmelse? Når der i avisen står, at pædagogen er anmeldt til politiet for pædofili, så skal han smides ud af vores børnehave, nabolag og by.

KORT SAGT: At vi bevidst og målrettet forholder os til den enkelte borgers retssikkerhed. Ikke som en hyldest til et abstrakt begreb, men som en jordnær analyse af de regler, vi allerede har indført og dem vi overvejer at indføre: Beskytter vi den enkelte borger tilstrækkeligt mod indgreb og unødigt kontrol fra det offentlige?

Set i dette lys fortjener Advokatrådet ros for igen at have sat fokus på retssikkerheden. Så sent som i går afholdt Advokatrådet en "retssikkerhedskonference" med deltagelse af bl.a. justitsministeren, rigsadvokaten og formanden for dommerfore-

ningen. Disse for retssikkerheden særdeles betydende aktører forholdt sig alle til det samtidig offentliggjorte: Advokatrådet retssikkerhedsprogram 2009.

Det er 15 år siden, at Advokatrådet sidst vedtog et retssikkerhedsprogram, og meget er sket i verden siden da. Ganske vist har vi herhjemme fået hele to love, hvori ordet retssikkerhed indgår, nemlig lov om retssikkerhed og administration på det sociale område (fra 1997) og lov om retssikkerhed ved forvaltningens anvendelse af tvangsindgreb og oplysningspligter (fra 2004), men i det store og hele er den enkeltes retssikkerhed kommet mere og mere under pres.

DENNE GANG HAR Advokatrådet sat fokus på følgende områder: Borgernes retssikkerhed, virksomhedernes retssikkerhed, mediernes betydning for retssikkerheden, domstolens betydning, kvaliteten i lovgivningsprocessen og i den offentlige forvaltning og endelig: Advoka-

tens rolle i retssamfundet.

Inden jeg kort gennemgår nogle af de mere centrale elementer i programmet, er der to ting i programmet, der giver anledning til en mild undren. Det første og væsentligste er, at Advokatrådet under overskriften, Borgernes retssikkerhed, gennemgår tre ting, der kun med meget anvendelse af fantasien kan henføres til at krav om øget retssikkerhed for borgerne. Først og fremmest harcerer Advokatrådet sådan set meget fornuftigt over, at pengeinstitutter og ejendomsrådgivere reklamerer med, at de yder rådgivning. Nej, de gør ej, siger Advokatrådet, de sælger, gør de. Derfor foreslår Advokatrådet et »bredt sammensat udvalg, som skal udrede de problemer, der udspringer af en sammenblanding af rådgivning og salg...« Selv hvis man forsøger at se bort fra, at Advokatrådet kunne have en branchemæssig interesse i at fremstå som de sande uafhængige rådgivere, er der vel ikke tale om andet og mere

end et ønske om at skabe en bedre forbrugerbeskyttelse. At skabe en højere grad af klarhed. At slå til lyd for, at det ligefrem truer borgernes retssikkerhed, at de muligvis rådgives af en salgsorienteret bankansat, kan ikke andet end udvande begrebet. Det samme gælder – om end i lidt mindre omfang – ønsket om at få en bedre belysning af balancepunktet mellem beskyttelse af rettighedshavere mod piratkopiering og beskyttelsen af den enkelte borgers legitime interesse i at anvende nettet som avanceret kommunikationskanal.

DEN TREDJE TING, der slås til lyd for, er ønsket om generelt at inddrage »organisationer, som repræsenterer en særlig ekspertise inden for sikring af borgernes og virksomheders retssikkerhed... i udvalg, råd og komiteer.«

Et i for sig meget fornuftigt ønske – men vel i lige så høj grad hørende under overskriften: Kvalitet i lovgivningsprocessen.

Det andet, man kan undre sig lidt over, er, at Advokatrådet i en hel del af sine anbefalinger foreslår nedsættelse af forskellige udvalg enten med henblik på en kortlæg-

ning af et område eller som et lovforberedende udvalg. Det er i sig selv fornuftigt – og det kan også være fornuftigt at foreslå, hvilke repræsentanter der bør sidde i udvalget. F.eks. foreslår Advokatrådet, at justitsministeren nedsætter et fagkyndigt udvalg, der bl.a. skal se på borgernes mulighed for at få beskikket en advokat eller anden uafhængig rådgiver i visse forvaltningssager, herunder evaluere de gældende beskikkelsesreglers anvendelse i praksis, og særligt på socialrettsens område. »Udvalget bør have deltagelse af repræsentanter for regeringen, kommunerne, regionerne, Folketingets Ombudsmand, Danske Handicap Organisationer, Forbrugerrådet og Advokatrådet.«

MAN KUNNE måske også have forestillet sig, at Dansk Socialrådgiverforening eller foreninger, der varetog andre sociale klienters interesser end de handicappede, kunne deltage.

Tilsvarende kan man her, som i alle de øvrige forslag om udvalgsnedsættelser, undre sig over, at den med garanti helt uafhængige ekspertise, der findes på univer-

siteterne, ikke synes at være nødvendig.

Specielt om virksomhederne peger programmet på, at der i alt for vidt omfang er mulighed for at lade administrative myndigheder udstede bødeforelæg til virksomhederne. Dette er et velkendt, men ikke desto mindre særdeles rigtigt kritikpunkt, hvor der klart er behov for en samlet analyse af fordele og ulemper.

PROGRAMMET har et relevant afsnit om mediernes som medspillere, men udover at invitere pressens medlemmer til en gratis workshop en gang om året, hvor man kan diskutere retssikkerhedsmæssige problemstillinger, er det mest interessante, at Advokatrådet inviterer anklagemyndigheden til at diskutere eventuelle fælles retningslinjer for god skik i videregivelse af oplysninger og kommentarer til pressen i straffesager. En anbefaling om, at domstolene snarest bør udpege nogle mediedommere til at bistå pressen med forklaringer af generelle regler, afvejninger og hensyn i forbindelse med domsafsigelser, er blevet overhalet af virkeligheden, idet der pr. den 1. april i år er udpeget 17 pressekontakt-dommere. Et godt initiativ fra vores domstole.

Herefter følger nogle yderst fornuftige anbefalinger om styrkelse af domstolene gennem en hurtigere digitalisering, om etablering af en gratis database over alle domme (noget, som man for flere år siden har truffet principbeslutning om, men som aldrig er blevet ført ud i livet), og et forslag om, at en minister, der fremsætter et lovforslag, skal forholde sig til forslaget fordele og ulemper i retssikkerhedsmæssig henseende (ganske ligesom ministrene i lovforslagene i dag skal skrive om forslagernes økonomiske og miljømæssige konsekvenser m.v.).

IKKE SÅ UNDERLIGT rundes der af med adskillige sider, der handler om advokatens rolle i samfundet. Det er for så vidt synd, at denne overskrift står så fremherskende, for de elementer, der indgår, vedrører i langt højere grad end så mange af de øvrige anbefalinger, netop borgernes retssikkerhed.

Når man kun kan dele Advokatrådets bekymring over anmeldelsespligten i hvidvaskeloven og muligheden for at gennemføre retssager, hvor selv forsvarerens adgang til indsigt i sagens materiale kan begrænses, skyldes det ikke hensynet til advokaterne, men derimod hensynet til de borgere, hvis retssikkerhed trues gennem disse regler.

Man kunne have ønsket sig, at disse elementer havde fået en mere fremherskende placering i programmet. ■

HOVEDPUNKTER

■ Siden 11. september 2001 er det gået stærkt med at stramme lovgivningen på en række punkter.

■ Advokatrådet har netop på en konference haft fokus på retssikkerheden.